

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
Дніпропетровське обласне територіальне відділення

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

17.11.2016

м. Дніпро

№ 37/01-14/04-16

Справа № 34/04-03-1/16

Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції та накладення штрафу

Адміністративна колегія Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання про попередні висновки першого відділу досліджень і розслідувань Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 13.10.2016 року №81 у справі № 34/04-03-1/16, розпочатої розпорядженням адміністративної колегії Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 12.08.2016 року № 36/01-15/04-16р. за ознаками порушень законодавства про захист економічної конкуренції комунальним підприємством «Надія» (далі – КП «Надія», Підприємство), передбаченого пунктом 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», визначеного частиною першою статті 13 цього Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку,

ВСТАНОВИЛА

Першим відділом досліджень і розслідувань Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (далі – територіальне відділення) за результатами опрацювання інформації, що надана комунальним підприємством «Надія» та Степової сільської ради Широківського району на вимогу територіального відділення щодо надання інформації, встановлено наступне.

КП «Надія» знаходиться за адресою: 53733, Дніпропетровська область, Широківський район, с. Степове, вул. Центральна, 12.

Підприємство здійснює свою діяльність на підставі Статуту, зареєстрованого Широківською районною державною адміністрацією, дата та номер останньої реєстраційної дії 11.01.2001 року № 8-р.

Підприємство – є комунальна власність.

Підприємство є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в банківських установах.

КП «Надія» включено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, ідентифікаційний код 31188019. Основний вид діяльності: забір очищення та постачання води (36.00).

КП «Надія», надаючи платні послуги, здійснює господарську діяльність та у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання.

Відповідно до Статуту предметом діяльності Підприємства є забезпечення населення водою, надання ритуальних послуг, ремонтно-будівельні, організація торгівлі, рекламно-представницькі послуги, посередницькі послуги при купівлі-продажу продукції сільського господарства тощо.

Згідно Ліцензії Дніпропетровської обласної державної адміністрації серія АЕ № 288940 видом господарської діяльності Підприємства є централізоване водопостачання.

З інформації, наданої КП «Надія» на вимогу територіального відділення, з'ясовано, що Підприємство здійснює діяльність з надання послуг централізованого водопостачання для населення, бюджетним організаціям та госпрозрахунковим організаціям по с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи Широківського району Дніпропетровської області.

Пунктом 4 рішення виконавчого комітету Степової сільської ради від 21.11.2014 року № 61 «Про коригування встановлених тарифів на послуги водопостачання по Степовій сільській раді, рішенням №54 від 03.09.2009 року» КП «Надія» визначено виконавцем послуг з водопостачання.

Згідно з Ліцензійними умовами провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення, що затверджені постановою Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері комунальних послуг від 10.08.2012 року за №279, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 31.08.2012 року за №1468/21780, зі змінами (далі – Ліцензійні Умови), провадження господарської діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення можливе при виконанні таких умов, зокрема недопущення, зловживання монопольним становищем у будь-якій формі.

Також згідно пункту 2.3 Ліцензійних умов суб'єкти господарювання (які здійснюють діяльність з надання послуг централізованого водопостачання та водовідведення) зобов'язані надавати послуги споживачам згідно з умовами договору, укладеного відповідно до типового договору, затвердженого відповідним нормативно-правовим актом.

Відповідно до пункту 3.6 Ліцензійних умов - ліцензіат здійснює централізоване водопостачання та водовідведення за тарифами, установленими Комісією та органами місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законодавством.

У зв'язку з розглядом справи, відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 року № 49-р зареєстрованим Міністерством юстиції України 01.04.2002 року за №317/6605, досліджено ринок з централізованого постачання питної води в межах с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи Широківського району Дніпропетровської області, де розташовані діючі мережі, які знаходяться на балансі Підприємства.

Об'єктами аналізу є:

- КП «Надія»;
- послуга з централізованого постачання питної води.

Продавцями послуг з централізованого постачання питної води є суб'єкти господарювання, що здійснюють експлуатацію об'єктів централізованого питного водопостачання, забезпечують населені пункти, окремо розташовані об'єкти питною водою шляхом централізованого питного водопостачання.

Споживачами послуг з централізованого з централізованого постачання питної води є мешканці (населення) с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи, які використовують питну воду для забезпечення фізіологічних, санітарно-гігієнічних, побутових та господарських потреб.

Товарами щодо яких визначається монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання, є послуга з централізованого постачання питної води.

Статтею 1 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено:

- централізоване питне водопостачання – господарська діяльність із забезпечення споживачів питною водою за допомогою комплексу об'єктів, споруд, розподільних водопровідних мереж, пов'язаних єдиним технологічним процесом виробництва та транспортування питної води.

Отже, послуга з централізованого постачання питної води за споживчими властивостями, умовами використання, технічними, експлуатаційними властивостями і характеристиками тощо не має товарів-замінників.

Таким чином, **товарними межами ринку** визначена товарна група – послуга з централізованого постачання питної води.

Територіальні (географічні) межі ринку послуги з централізованого постачання питної води визначались шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача, придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи, є неможливим або недоцільним (пункт 6 Методики).

З листа Підприємства від 19.07.2016 року № 125 та з листа Степової сільської ради від 04.10.2016 року № 320-17/2-30, наданих у відповідь на вимоги територіального відділення, з'ясовано, що надання послуг з централізованого водопостачання питної води населенню сіл с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи здійснюється КП «Надія» за допомогою мереж централізованого водопостачання, які знаходяться на балансі Підприємства.

Листом Степової сільської ради від 04.10.2016 року № 320-17/2-30, повідомлено, що на території ради розміщена одна насосна станція в селі Кряжове, яка здійснює підкачку води по водопровідній мережі сіл Кряжове, яка здійснює підкачку води по водопровідній мережі сіл Водяне, Кряжове, Пологи. Дана насосна станція перебуває на балансі Степової сільської ради.

Підприємство користується магістральною мережею централізованого водопостачання сіл Степове та Кравці Широківського району Дніпропетровської області на підставі рішення Степової сільської ради від 31.01.2003 №51-4/XXIV щодо передачі на баланс КП «Надія» водоводу.

Підставою користування магістральною мережею централізованого водопостачання сіл Водяне, Кряжове, Пологи Широківського району Дніпропетровської області Підприємством є рішення Степової сільської ради від 03.03.2010 року №325-42/V щодо передачі водоводу КП «Надія» на обслуговування та в експлуатацію.

Отже, Підприємство здійснює надання послуг з централізованого постачання питної води мешканцям с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи Широківського району Дніпропетровської області, де розташовані діючі мережі, які знаходяться на балансі Підприємства.

Характерною особливістю взаємодії попиту і пропозиції на ринку централізованого водопостачання є неможливість переміщення попиту географічно, оскільки необхідною умовою отримання зазначених послуг є приєднання мереж водопостачання споживачів до водопровідних мереж КП «Надія». За межами цих мереж користування послугами, що надаються КП «Надія», є неможливим.

Тому, **територіальними (географічними) межами ринку** централізованого водопостачання питної води є територія с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи Широківського району Дніпропетровської області, де розташовані діючі мережі, які знаходяться на обслуговуванні Підприємства.

Часові межі ринку визначаються як проміжок часу, протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару зі сталою структурою.

У межах зазначених сіл протягом 2014-2015 років та поточного періоду 2016 року склад продавців (надавачів даної послуги) не змінювався, тобто структура цього ринку є сталою.

Отже, часовими межами ринку централізованого постачання питної води в територіальних межах, де розташовані діючі мережі, які знаходяться на обслуговуванні Підприємства, що досліджувався, є період – 2014 – 2015 роки та поточний період 2016 року.

Бар'єри вступу на ринок. Послуги централізованого водопостачання та водовідведення, згідно із статтею 5 Закону України «Про природні монополії», віднесені до сфери діяльності суб'єктів природної монополії. Відповідно до статті 1 цього Закону конкуренція на зазначеному ринку неможлива, що вказує на відсутність потенційних конкурентів. Зазначені ринки характеризуються наявністю організаційних та адміністративних бар'єрів, зокрема, оскільки вхід на ринок нових суб'єктів господарювання можливий лише за умови:

- визначення органом місцевого самоврядування на відповідній території іншого виконавця послуг;
- передачі інфраструктури іншому суб'єкту господарювання та виходу з ринку діючого суб'єкта.

Згідно статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо на цьому ринку в нього немає жодного конкурента.

З наведеного у листі Степової сільської ради від 09.06.2016 № 211-12/2-20 встановлено, що на території ради здійснює свою діяльність комунальне підприємство «Надія», яке надає послуги з централізованого постачання питної води.

З надання послуг централізованого постачання питної води на зазначеній території інших суб'єктів господарювання територіальним відділенням не встановлено, відповідно до поданої інформації Степової сільської ради.

Листом від 04.10.2016 р. №320-17/2-30 Степова сільська рада повідомила, що (початок цитати): «КП «Надія» не має конкурентів з боку інших суб'єктів господарювання на території Степової сільської ради за відсутності таких суб'єктів» (кінець цитати).

Таким чином, КП «Надія» за результатами діяльності в 2014-2015 років та протягом поточного періоду 2016 року займає монопольне (домінуюче) становище на ринку централізованого постачання питної води, де розташовані діючі мережі цього Підприємства, с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи Широківського району Дніпропетровської області, оскільки на цьому ринку в нього немає жодного конкурента.

Завдяки ринковій владі КП «Надія» має можливість диктувати свої умови надання послуг в межах зовнішніх і внутрішніх мереж централізованого водопостачання питної води.

Взаємовідносини між виконавцем та споживачем на ринку централізованого водопостачання регулюються законами України: «Про житлово-комунальні послуги» (далі - ЗУ «Про ЖКП»), «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про питну воду та питне водопостачання», постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 року № 630 «Про затвердження Правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення та типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення» (далі – Постанова №630, Правила, Типовий договір).

Пунктом першим частини першої статті 13 ЗУ «Про ЖКП» послуги з централізованого постачання холодної води та водовідведення віднесено до комунальних послуг.

Порядок надання житлово-комунальних послуг, їх кількісні та якісні показники мають відповідати умовам договору та вимогам законодавства, як це зазначено у частині першій статті 16 цього Закону.

Згідно статті 19 ЗУ «Про ЖКП» відносини між учасниками договірних відносин у сфері житлово-комунальних послуг здійснюються виключно на договірних засадах. Учасниками відносин є власник, споживач, виконавець, виробник.

Статтею 21 ЗУ «Про ЖКП» визначено, що виконавець зобов'язаний підготувати та укласти зі споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотриманням умов його виконання згідно з типовим договором.

Істотні умови договору на надання житлово-комунальних послуг, що укладається між виконавцем/виробником та споживачем, визначені частиною першою статті 26 ЗУ «Про ЖКП», серед яких, зокрема є:

- найменування сторін;
- предмет договору;
- порядок оплати за спожиті житлово-комунальні послуги;
- права та обов'язки сторін;
- порядок перерахунків розміру плати за житлово-комунальні послуги в разі їх ненадання або надання не в повному обсязі, зниження їх якості;
- відповідальність сторін та штрафні санкції за невиконання умов договору;
- порядок вирішення спорів.

Водночас частиною другою статті 26 ЗУ «Про ЖКП» передбачено наступне: крім істотних договорів може містити інші умови за згодою сторін; договір не може містити умов, що вводять додаткові види оплати послуг, не передбачені типовими договорами на надання житлово-комунальних послуг, затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 21.07.2005 року № 630 затверджені Правила надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (далі – Правила) та типовий договір про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (далі – Типовий договір).

Пунктом восьмим Правил визначено, що послуги надаються споживачеві згідно з договором, що оформляється на основі типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

Статтею 179 Господарського кодексу України встановлено, що при укладанні договорів сторони можуть визначати зміст договору на основі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, чи у випадках, передбачених законом, іншим органом державної влади, коли сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.

Згідно статті 184 Господарського кодексу України - укладання господарських договорів на основі типових договорів повинно здійснюватися з додержанням умов, передбачених статтею 179 цього Кодексу, не інакше як шляхом викладення договору у вигляді єдиного документа, оформленого згідно з вимогами цього Кодексу.

Згідно з частиною першою статті 203 Цивільного кодексу України, зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства (до яких відносяться Закон України «Про житлово-комунальні послуги», Закон України «Про питну воду та питне водопостачання», постанова Кабінету Міністрів України №630).

Частиною першою статті 648 Цивільного кодексу України передбачено, що зміст договору, укладеного на підставі правового акта органу державної влади, органу місцевого самоврядування, обов'язкового для сторін (сторони) договору, має відповідати цьому акту.

Згідно статті 6 Цивільного кодексу України сторони у договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо зазначено про це, а також у випадку, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства виходить з їх змісту чи із сутності відносин між сторонами.

Так, Типовим договором визначено наступні розділи:

- предмет договору;

- тарифи на послуги та їх загальна вартість;
- оплата спожитих послуг;
- права та обов'язки сторін;
- відповідальність сторін;
- точки розподілу, в яких здійснюється передача послуг від виконавця споживачеві;
- порядок встановлення факту неналежного надання або ненадання послуг та розв'язання спорів;
- форс-мажорні обставини;
- строк дії договору;
- інші умови.

Територіальним відділенням за результатами опрацювання договорів щодо надання послуг з централізованого постачання питної води, укладених КП «Надія» зі споживачами категорії населення, встановлено, що умови цих договорів мають невідповідності всупереч Типовому договору і окремі його пункти суперечать вимогам законодавства у житлово-комунальній сфері та законодавству про захист економічної конкуренції.

Листом від 19.07.2016 року № 125 КП «Надія», наданим у відповідь на вимогу територіального відділення, повідомлено про укладання на 01.05.2015 рік договорів з 784 абонентами (населення) та двома бюджетними організаціями.

Також, до цього листа Підприємством надано декілька копій діючих договорів щодо надання послуг з централізованого постачання питної води, що укладає КП «Надія» зі споживачами категорії населення в межах діючих мереж.

Так, територіальним відділенням опрацьовано договори, що діяли протягом досліджуваного періоду, зокрема:

- договір (без назви) предметом якого є послуги з централізованого постачання питної води, укладений КП «Надія» зі споживачем з особистим рахунком № 73 (далі – Договір № 73).

- договір (без назви) предметом якого є послуги з централізованого постачання питної води, укладений КП «Надія» зі споживачем з особистим рахунком № 67 (далі – Договір № 67).

Територіальним відділенням встановлено наступні невідповідності укладених Підприємством Договорів №№ 67, 73 (далі – Договори) вимогам Типового договору.

Так, в Договорі Підприємства не в повному обсязі викладені та доповнені розділи: «Тарифи на послуги та їх загальна вартість», «Оплата спожитих послуг», «Права та обов'язки сторін», «Відповідальність сторін», «Точки розподілу, в яких здійснюється передача послуг від виконавця споживачеві», «Порядок встановлення факту неналежного надання або ненадання послуг та розв'язання спорів», «Інші умови».

Так, Договорами, на відміну від Типового договору, не передбачено право споживача, на:

- у разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання, виконавець проводить перерахунок розміру плати;

- зменшення розміру плати в разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання;

- усунення виконавцем виявлених недоліків у наданні послуг протягом установленого Кабінетом Міністрів України строку;

- зменшення розміру плати за послуги у разі тимчасової відсутності споживача та/або членів його сім'ї на підставі письмової заяви та офіційного документа, що підтверджує його/їх відсутність (довідка з місця тимчасового проживання, роботи, лікування, навчання, проходження військової служби, відбування покарання);

- несплату вартості послуг за період тимчасової відсутності споживача і членів його сім'ї (у разі відключення виконавцем холодної та гарячої води і опломбування

запірних вентилів у квартирі (будинку садибного типу) та відновлення надання відповідних послуг шляхом зняття пломб за власний рахунок протягом доби згідно з письмовою заявою;

- перевірку кількісних та/або якісних показників надання послуг (якість і тиск води, температура гарячої води, температура повітря у приміщеннях тощо) у порядку, встановленому Правилами, іншими актами законодавства України та цим договором. Витрати, пов'язані з перевіркою кількісних і якісних показників надання послуг, відшкодовуються виконавцем у разі обґрунтованості звернення споживача та споживачем - у разі необґрунтованості такого звернення:

- несення за погодженням з виконавцем у договір змін, що впливають на розмір плати за послуги;

- звільнення від плати за послуги у разі їх ненадання та отримання компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт;

- укладення з виконавцем договору про заміну або ремонт технічно несправних санітарно-технічних приладів, пристроїв, обладнання та квартирних засобів обліку.

Звуження у Договорах прав Споживача, передбачених Типовим договором, можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, зокрема ускладнити: отримання від Виконавця зменшення розміру плати в разі ненадання послуг, надання їх не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання; звільнення від плати за послуги у разі їх ненадання та отримати компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт.

Така редакція у Договорах зазначеного пункту щодо прав споживача може призвести до ущемлення інтересів споживачів, оскільки може ускладнити відшкодування виконавцем витрат, пов'язаних з перевіркою кількісних і якісних показників надання послуг у разі обґрунтованості звернення споживача та може призвести до додаткових фінансових витрат останнього.

Також в Договорах КП «Надія» із споживачами не передбачено зобов'язань

Виконавця:

- інформувати споживача про адресу та номер телефону диспетчерської, аварійної або аварійно-диспетчерської служби (зазначаються в договорі і рахунках на сплату послуг, а також розміщуються на дошках оголошень в усіх під'їздах багатоквартирного будинку, а також на дошках оголошень, розташованих поблизу житлового будинку);

- надавати споживачеві в установленому порядку інформацію про перелік послуг, їх вартість, загальну вартість місячного платежу, структуру тарифів, нормативи (норми) споживання, режим надання послуг, їх споживчі властивості, якісні показники надання послуг, граничні строки усунення аварій або інших порушень порядку надання послуг, а також інформацію про Правила (зазначається у цьому договорі, а також розміщується на дошці оголошень у приміщенні виконавця):

- відновлювати надання послуг за письмовою заявою споживача шляхом зняття протягом доби пломб із запірних вентилів у квартирі (будинку садибного типу);

- узгодити із споживачем не пізніше ніж за три робочих дні до проведення планових робіт всередині житлового приміщення час доступу до такого приміщення з наданням йому відповідного письмового повідомлення;

- повідомляти споживача про плановану перерву в наданні послуг через засоби масової інформації, а також письмово не пізніше ніж за 10 днів до її настання (крім перерви, що настає внаслідок аварії або дії непереборної сили) із зазначенням причини та часу перерви в наданні послуг;

- забезпечувати за заявою споживача взяття у тижневий строк на абонентський облік квартирних засобів обліку;

- утримувати внутрішньобудинкові мережі у належному технічному стані, здійснювати їх технічне обслуговування та ремонт;

- інформувати споживача протягом доби з дня виявлення недоліків у роботі внутрішньобудинкових інженерних систем та/або інженерного обладнання, що розташовані за межами багатоквартирного будинку або житлового будинку (у разі його особистого звернення - невідкладно), про причини та очікувану тривалість зупинення надання послуг або обмеження їх кількості, а також про причини порушення якісних показників надання послуг;

- усувати аварії та інші порушення порядку надання послуг, а також виконувати заявки споживачів у строк, установлений законодавством і цим договором;

- зменшувати розмір плати за послуги у разі тимчасової відсутності споживача та/або членів його сім'ї на підставі письмової заяви та офіційного документа, що підтверджує його/їх відсутність (довідка з місця тимчасового проживання, роботи, лікування, навчання, проходження військової служби, відбування покарання);

- звільняти від плати за послуги у разі їх ненадання та виплачувати компенсацію за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт;

- проводити перерахунок розміру плати за надання послуг у разі ненадання їх або надання не в повному обсязі, зниження якості, зокрема відхилення їх кількісних та/або якісних показників від затверджених нормативів (норм) споживання, в порядку встановленому Кабінетом Міністрів України та визначеному цим договором;

- відшкодувати збитки, завдані майну та/або приміщенню споживача та/або членів його сім'ї, шкоду, що заподіяна його життю чи здоров'ю внаслідок неналежного надання або ненадання послуг, а також моральну шкоду в порядку та розмірі, які визначаються відповідно до законодавства і цього договору;

- сплачувати споживачу неустойку (штраф, пеню) у разі ненадання послуг або надання послуг неналежної якості у порядку та у випадках, передбачених законодавством і цим договором.

Звуження зобов'язань Підприємства та не визначення у Договорах вищезазначених пунктів Типового договору, може призвести до ущемлення інтересів Споживача, шляхом можливості для Підприємства уникнути від виконання вищезазначених законодавчо визначених зобов'язань.

При цьому Договорами не передбачена відповідальність Підприємства щодо:

- неналежного надання або ненадання послуг, що призвело до заподіяння збитків, завданих майну та/або приміщенню споживача, шкоди, що заподіяна його життю чи здоров'ю, - шляхом відшкодування збитків;

- надання послуг не в повному обсязі, зниження їх якості, зокрема зниження їх кількісних та/або якісних показників – шляхом; зменшення розміру плати та виплати споживачеві компенсації за перевищення строків проведення аварійно-відбудовних робіт у розмірі, встановленому законодавством, _____ відсотків місячної плати за послугу за кожен день її ненадання.

Таким чином, Підприємство всупереч Типовому договору зняло із себе відповідальність при виникненні ситуації неякісного надання послуг водопостачання.

Договори не містять розділу «Порядок встановлення факту неналежного надання або ненадання послуг та розв'язання спорів», передбаченого Типовим договором, при цьому Договорами не передбачено:

• у разі неналежного надання або ненадання послуг виконавцем споживач повідомляє про це виконавця в усній формі за допомогою телефонного зв'язку чи у письмовій формі за адресами, що зазначені у цьому договорі. у повідомленні зазначається прізвище, ім'я та по батькові, точна адреса проживання споживача, а також найменування виду неналежно наданої або ненаданої послуги; повідомлення споживача незалежно від його форми (усна або письмова) обов'язково реєструються представником виконавця у журналі реєстрації заявок споживачів; представник виконавця зобов'язаний повідомити споживачеві відомості про особу, яка прийняла повідомлення (прізвище, ім'я та по батькові), реєстраційний номер повідомлення та час його прийняття;

- представник виконавця, якому відомі причини неналежного надання або ненадання послуг, зобов'язаний невідкладно повідомити про це споживача та зробити відповідну відмітку в журналі реєстрації заявок, що є підставою для визнання виконавцем факту неналежного надання або ненадання послуг;

- представник виконавця, якому не відомі причини неналежного надання або ненадання послуг, зобов'язаний узгодити з виконавцем точний час та дату встановлення факту ненадання послуг, надання їх не у повному обсязі або перевірки кількісних та/або якісних показників надання послуг. У разі необхідності проведення такої перевірки у приміщенні споживача представник виконавця повинен з'явитися до споживача не пізніше визначеного у договорі строку;

- у разі незгоди з результатами перевірки кількісних та/або якісних показників надання послуг споживач і виконавець визначають час і дату повторної перевірки, для проведення якої запрошується представник уповноваженого органу виконавчої влади та/або органу місцевого самоврядування, а також представник об'єднання споживачів. За результатами проведення повторної перевірки складається акт про неналежне надання або ненадання послуг, який підписується споживачем (його представником), представником виконавця, представником уповноваженого органу виконавчої влади та/або органу місцевого самоврядування, а також представник об'єднання споживачів;

- за результатами перевірки складається акт-претензія про неналежне надання або ненадання послуг (далі – акт-претензія), який підписується споживачем та представником виконавця згідно з додатком 2 до Правил. Акт-претензія складається у двох примірниках по одному для споживача та виконавця;

- у разі неприбуття представника виконавця в установленій договором строк для проведення перевірки кількісних та/або якісних показників або необґрунтованої відмови від підписання акта-претензії такий акт вважається дійсним, якщо його підписали не менш як два споживачі;

- акт-претензія реєструється уповноваженими особами виконавця у журналі реєстрації актів-претензій згідно з додатком 3 до Правил. Виконавець зобов'язаний розглянути такий акт і повідомити протягом трьох робочих днів споживача про її задоволення або про відмову у задоволенні з обґрунтуванням причин такої відмови. У разі ненадання протягом установленого строку виконавцем відповіді вважається, що він визнав викладені в акті-претензії факти неналежного надання або ненадання послуг. Спори щодо задоволення претензій споживачів розв'язуються у суді. Споживач має право на досудове розв'язання спору шляхом задоволення пред'явленої претензії.

Відсутність у Договорах розділу «Порядок встановлення факту неналежного надання або ненадання послуг та розв'язання спорів» може призвести до ущемлення інтересів Споживача, а саме: ускладнити можливість встановлення факту неналежного надання або ненадання послуг з подальшим задоволенням претензій у разі неприбуття представника виконавця в установленій договором строк для проведення перевірки кількісних та/або якісних показників або необґрунтованої відмови від підписання акта-претензії, реєстрації акта-претензії.

Всупереч вимогам діючого законодавства Підприємство розширило свої права шляхом визначення права відключати подачу води споживачам, а саме:

Пункт 3.1. розділу 2 договору Підприємства: (початок цитати) *«у разі несвочасної оплати за спожиту питну воду, а також використання її не за призначенням (порушення правил поливу), КП «Надія» залишає за собою право відключати «Споживача» від центрального водопроводу»* (кінець цитати), що не передбачено Типовим договором.

Проте абзацом третім частини першої статті 23 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» визначено право підприємства питного водопостачання про те, що у разі внесення споживачем не в повному обсязі плати за використану питну воду обмежити його питне водопостачання до рівня екологічної броні питного водопостачання.

Статтею 1 цього Закону термін «екологічна броня питного водопостачання» визначений, як мінімальний рівень використання питної води споживачами (крім населення), необхідний для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру.

Відповідно до статті 2 цього Закону його дія поширюється на всі суб'єкти господарювання, що виробляють питну воду, забезпечують міста, інші населені пункти.

Стаття 7 цього Закону зазначає, що держава гарантує захист прав споживачів у сфері питної води та питного водопостачання, зокрема, шляхом встановлення екологічної броні питного водопостачання.

Статтею 16 ЗУ «Про ЖКП» чітко визначені випадки, згідно яких виконавцем може припинитися надання послуг споживачу, а саме:

- проведення ремонтних і профілактичних робіт виконавцем/виробником за графіком, погодженим з виконавчими органами місцевих рад або місцевими державними адміністраціями згідно з нормативними документами. Допустима тривалість перерв у наданні послуг, їх періодичність встановлюються Кабінетом Міністрів України на підставі стандартів, нормативів, норм, порядків та правил експлуатації, проведення випробувань теплових мереж, поточного і капітального ремонтів, реконструкції об'єктів житлового фонду;

- ліквідація наслідків аварій або дії обставин непереборної сили. Перерва у наданні комунальних послуг, яка виникла внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили, має бути ліквідована у найкоротші терміни, що визначаються нормативними документами. Якщо ліквідація наслідків аварії або дії обставин непереборної сили потребує більше однієї доби, виконавець/виробник спільно з органами місцевого самоврядування здійснює заходи щодо зменшення її негативного впливу на споживачів.

Також статтею 16¹ ЗУ «Про питну воду та питне водопостачання» встановлено, що підприємства питного водопостачання мають право, зокрема, у разі внесення споживачем (крім населення) не в повному обсязі плати за використану питну воду, обмежити його питне водопостачання до рівня екологічної броні питного водопостачання.

Таким чином, законодавством України не передбачено відключення споживачів від водопостачання.

З метою об'єктивного та неупередженого розгляду заяв та справ, Дніпропетровське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України листом №2925/24/04-15 від 29.10.2015 зверталось через Антимонопольний комітет України до Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (далі – Мінрегіон) для отримання роз'яснень щодо особливостей укладання договорів на надання населенню послуг з водопостачання та водовідведення, щодо обмеження питного водопостачання та водовідведення споживачам категорії населення, які не в повному обсязі вносять плату за спожиті послуги.

Так, у листі від 06.01.2016 за №7/9-106 Мінрегіоном зазначено наступне (*початок цитати*):

«Відповідно до статті 611 Цивільного кодексу України у разі порушення зобов'язання настають правові наслідки, встановлені договором або законом, зокрема: припинення зобов'язання внаслідок односторонньої відмови від зобов'язання, якщо це встановлено договором або законом, або розірвання договору.

Відповідно до статті 16 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» комунальні послуги надаються споживачам безперебійно, виключно за винятком часу перерв на:

- проведення ремонтних і профілактичних робіт виконавцем/виробником за графіком, погодженим з виконавчими органами місцевих рад або місцевими державними адміністраціями згідно з нормативними документами;
- міжопалювальний період для систем опалення;
- ліквідацію наслідків аварій або дії обставин непереборної сили.

Відповідно до пунктів 5, 10 частини третьої статті 20 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» споживач зобов'язаний оплачувати житлово-комунальні послуги у строки, встановлені договором або законом та у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги сплачувати пеню у встановлених законом чи договором розмірах.

Відповідно до пункту 1 «Предмету договору» вищезазначеного Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, виконавець зобов'язується своєчасно надавати споживачеві відповідної якості послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення, а споживач зобов'язується своєчасно оплачувати надані послуги за встановленими тарифами у строки і на умовах, що передбачені договором.

Відповідно до пункту 20 Типового договору про надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення споживач несе відповідальність згідно із законодавством і цим договором, зокрема за несвоєчасне внесення платежів за послуги – шляхом сплати пені.

У разі порушення договірних зобов'язань однією із сторін або недосяжності домовленості у вирішенні спірних питань між сторонами, відповідно до статті 48 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання» спори з питань питної води та питного водопостачання розглядаються у судовому порядку (*кінець цитати*).

Тобто, для суб'єктів природних монополій – виконавців послуг централізованого водопостачання відповідно до законодавства України не передбачено право припинити постачання холодної води споживачам категорії населення через заборгованість. Тому, включення КП «Надія» в договір про надання населенню послуг з централізованого питного водопостачання умови *залишити за собою право Підприємства відключати «Споживача» від центрального водопроводу у разі несвоєчасної оплати за спожиту питну воду, а також використання її не за призначенням, що суперечить вимогам законодавства у сфері житлово-комунальних послуг та може призвести до ущемлення інтересів споживачів категорії населення.*

Застосування суб'єктом господарювання на ринку централізованого постачання питної води не передбаченого чинним законодавством порядку обмеження побутових споживачів питної води може призводити до ущемлення інтересів споживачів.

Листом від 19.07.2016 №124 КП «Надія» зазначило (початок цитати): «Надання послуг з централізованого водопостачання населенню не припинялось по комунальному підприємству «Надія» Широківського району (*кінець цитати*).

У Договорі Підприємства **відсутній розділ «Інші умови»**, що має містити телефони спеціального виклику у разі виникнення аварій та інших надзвичайних ситуацій _____ Аварійні та ремонтні служби внутрішньобудинкових мереж _____ (адреса і телефон виконавця послуг). Органи, які відповідно до законодавства здійснюють контроль за дотриманням правил надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення.

В результаті відсутності інформації про аварійні служби та органи, що здійснюють контроль за дотриманням правил надання послуг з водопостачання у досліджуваних Договорах, ущемлюються інтереси споживачів категорії населення на якісне отримання відповідних послуг.

Таким чином, споживачі категорії населення у с. Степове, с. Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи Широківського району Дніпропетровської області можуть бути обмежені в своїх правах і захисті своїх інтересів при отриманні послуг з централізованого питного водопостачання, що надаються Підприємством, оскільки умови укладених КП «Надія» договорів з зазначеними споживачами не відповідають істотним умовам, які передбачені Законом України «Про житлово-комунальні послуги» та Постановою № 630.

Відсутність конкуренції на ринку надає можливість КП «Надія» укладати з населенням договори, умови яких можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів.

Отже, Договори, які укладені КП «Надія» зі споживачами категорії населення, не містять повного переліку прав і обов'язків Споживача та Виконавця, відсутні умови встановлення факту неналежного надання або ненадання послуг та розв'язання спорів, що ускладнює досудове розв'язання спору, обмежує споживачів категорії населення в реалізації своїх прав і захисті своїх інтересів при отриманні послуг централізованого водопостачання.

За таких обставин, неврахування КП «Надія» у Договорах щодо надання послуг з централізованого постачання питної води, що укладаються зі споживачами категорії населення, положень Типового договору, затвердженого Постановою № 630 та ЗУ «Про ЖКП», за певних умов може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які б понесли додаткові витрати, зокрема, через обмеження Підприємством своїх зобов'язань і розширення прав щодо припинення надання послуг та самоусунення Підприємства від покладених на нього, як на виконавця послуг обов'язків, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку з централізованого постачання питної води.

Відсутність конкуренції на вищезазначеному ринку надала можливість КП «Надія» укладати з населенням договори, умови яких можуть ущемлювати інтереси споживачів.

Така поведінка Підприємства, яка може порушувати інтереси споживачів, була б неможливою у разі присутності на ринку централізованого постачання питної води інших надавачів цієї послуги. Тоді споживачі мали б можливість вибору, а Підприємство утратило свою ринкову частку та споживачів.

За таких обставин, неврахування КП «Надія» у договорах з централізованого постачання питної води, що укладаються зі споживачами категорії населення, положень Типового договору, затвердженого постановою №630 та ЗУ «Про ЖКП», за певних умов може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які б понесли додаткові витрати, зокрема, через обмеження прав споживачів, зменшення Підприємством своїх зобов'язань як виконавця послуг, розширення прав щодо припинення надання послуг та самоусунення Підприємства від покладених на нього, як на виконавця послуг зобов'язань, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку централізованого постачання питної води.

Така поведінка Підприємства, яка може порушувати інтереси споживачів, була б неможливою у разі присутності на ринку централізованого постачання питної води інших надавачів цих послуг. Тоді споживачі мали б можливість вибору, а Підприємство утратило свою ринкову частку та споживачів.

Таким чином, умови укладених договорів КП «Надія» з централізованого постачання питної води зі споживачами категорії населення викладені в неповній редакції та доповнені пунктами, що суперечать вимогам ЗУ «Про ЖКП» та постанови №630 та можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів при отриманні послуг централізованого постачання питної води.

У відповідь на вимогу територіального відділення листом № 186 від 19.09.2016 року Підприємство повідомило, що у 2015 році укладено 201 договір з абонентами-споживачами, на підставі яких Підприємство надавало послуги з водопостачання питної води та на підставі яких отримано дохід у розмірі 110,8 тисяч гривень.

На подання про попередні висновки від 13.10.2016 року № 136 у справі № 34/04-03-1/16, надіслане територіальним відділенням з супровідним листом від 13.10.2016 року №2611/29/04-16, КП «Надія» відреагувало листом від 08.11.2016 року № 232.

Зазначеним листом КП «Надія» повідомило, що має низький рівень прибутку, відсутня матеріально технічна база підприємства.

Також, до зазначеного листа Підприємство надало копію договору про надання послуг з постачання холодної води укладені з населенням (Договір №6 про надання послуг з постачання холодної води від 15 вересня 2016 р.).

Територіальним відділенням проаналізовано вказану копію договору на відповідність вимогам нормативно-правових актів у житлово-комунальній сфері та

вимогам законодавства про захист економічної конкуренції та встановлено, що умови даних договорів відповідають зазначеним вимогам законодавства.

Листом №233 від 08.11.2016 р. КП «Надія» визнало у повному обсязі пред'явлені вимоги, щодо укладання договорів з постачання питної води населенню. Крім того зазначило, щоб (початок цитати): «Засідання Антимонопольного комітету, яке призначене на 17.11.2016 р. просимо слухати за відсутності нашого представника» (кінець цитати).

Отже, КП «Надія» надано матеріали щодо усунення умов, що сприяли вчиненню порушень законодавства про захист економічної конкуренції, до прийняття відповідного рішення шляхом внесення змін в укладені між КП «Надія» та абонентами категорії населення договори про надання послуг з постачання холодної води.

Дії комунального підприємства «Надія» щодо укладання з населенням договорів з централізованого постачання питної води, умови яких не відповідають вимогам нормативно-правових актів та можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом другим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», визначеним частиною першої статті 13 цього Закону, у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку централізованого постачання питної води, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до абзацу другої частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за вчинення порушення законодавства про захист економічної конкуренції накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Відповідно до податкової декларації з податку на прибуток Підприємства, наданої до листа № 186 від 19.09.2016 року, дохід від операційної діяльності (дохід від реалізації товарів (робіт, послуг) за 2015 рік становить 192 500 гривень (сто дев'яносто дві тисячі п'ятсот гривень).

При визначенні розміру штрафу враховано:

- вчинене порушення законодавства про захист економічної конкуренції не призвели до негативних наслідків для споживачів;

- порушення законодавства про захист економічної конкуренції КП «Надія» вчинені вперше;

- КП «Надія» припинило порушення законодавства про захист економічної конкуренції в ході розгляду справи, шляхом внесення змін в укладені між КП «Надія» та абонентами категорії населення договори про надання послуг з постачання холодної води.

Враховуючи викладене вище та керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48, 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19.04.1994 року № 5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.05.1994 року за № 90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29.06.1998 року № 169-р), із змінами та доповненнями, адміністративна колегія Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України,

В И Р І Ш И Л А:

1. Визнати, що комунальне підприємство «Надія» (ЄДРПОУ 31188019) займає монополієне (домінуюче) становище на ринку централізованого постачання питної води у період 2014-2015 року та поточний період 2016 року в межах території с. Степове, с.

Кравці, с. Водяне, с. Кряжове, с. Пологи Широківського району Дніпропетровської області, де розташовані діючі мережі, які знаходяться на обслуговуванні Підприємства.

2. Визнати дії комунального підприємства «Надія» (ЄДРПОУ 31188019) щодо укладання з населенням договорів з централізованого постачання питної води, умови яких не відповідають вимогам нормативно-правових актів та можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом другим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», визначеним частиною першої статті 13 цього Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку централізованого постачання питної води, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. Відповідно до абзацу другого частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за порушення законодавства про захист економічної конкуренції, вказане в пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накладати на комунальне підприємство «Надія» (ЄДРПОУ 31188019) штраф у розмірі 16 620 (шістнадцять тисяч шістсот двадцять) гривень.

Відповідно до статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до частини першої статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» це рішення може бути оскаржено повністю або частково до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання. Цей строк не може бути відновлено.

Голова
адміністративної колегії

О.Я. ТУРКОВСЬКИЙ